

Rúbriques: tipologies i exemples d'usos docents

L'aplicació i ús de les rúbriques als processos d'aprenentatge és molt diversa. El docent ha d'escollir, en funció de l'objectiu a assolir, si és un instrument vàlid i el moment adequat per a la seva utilització. En aquest sentit, els usos docents de la rúbrica poden anar des del disseny de programes formatius (si les rúbriques, per exemple, fan referència a competències de la titulació), l'elaboració d'estàndards de qualitat que orientin la realització de tasques específiques o bé la construcció d'un feedback en el procés d'avaluació, entre d'altres.

A continuació, per facilitar l'exposició, presentem exemples de rúbriques i el seu context d'aplicació agrupades en dues categories diferenciades pel seu grau de concreció:

- Rúbriques competencials
- Rúbriques d'activitats, tasques o projectes

1. Rúbriques competencials

Aquest tipus de rúbriques tenen com a objectiu donar resposta a l'enfocament competencial de l'aprenentatge. La seva elaboració ajuda al docent a delimitar l'abast de la competència i, per tant, es converteixen en un marc de referència per al disseny d'assignatures i activitats associades a aquestes. En aquest sentit, els descriptors que es defineixen són genèrics i, per tant, cal un treball posterior d'adaptació a les assignatures i activitats dissenyades.

Respecte a l'ús docent, a continuació especifiquem com s'han utilitzat en funció del context d'aplicació.

❖ Rúbriques del Projecte GRAF

Context d'aplicació: *Avaluació de competències d'una titulació*

El **Projecte GRAF**¹, impulsat per l'eLearn Center de la UOC, ofereix una solució metodològica i tecnològica per a facilitar l'avaluació de competències. Des del punt de vista docent, proveeix d'un model, una metodologia i una eina per a dissenyar els programes a partir de competències i valorar les evidències d'aprenentatge competencialment. Des de la perspectiva de l'estudiant, enriqueix l'avaluació acompanyant les qualificacions amb feedback sobre el grau de desenvolupament competencial i proporciona una representació gràfica d'aquest.

Les rúbriques elaborades en el marc d'aquest projecte són específiques de cada programa formatiu. És a dir, el punt de partida és la definició de la competència adaptada al context de cada titulació i la seva concreció en dimensions per tal d'identificar què volem observar i avaluar. Segons l'abast del pilot en cada programa la rúbrica contempla només competències transversals (CT) o generals (CG) o bé totes les del programa.

Rúbriques

Rúbrica del M.U. Estratègia i Creativitat en Publicitat (CG,CT)

Rúbrica del Postgrau Avaluar per Aprendre

Rúbrica del M.U. de Direcció Executiva d'Empreses (MBA) (CT)

Rúbrica del programa d'Especialització de Direcció i Gestió de Projectes

Rúbrica del M.U. Disseny, Identitat visual i Construcció de Marca

→ **Ús docent:** Dissenyar les assignatures en base a competències i orientar l'avaluació de les competències a partir del resultat de les activitats com a evidències d'aprenentatge.

¹ El projecte es va iniciar al 2018 i fins al 2020 hi han participat 5 programes de diferents modalitats (d'especialització, propis i universitaris).

❖ Rúbriques del projecte EPICA

Context d'aplicació: *Desenvolupament competencial per a la millora de la inserció laboral.*

El [Projecte ÉPICA](#)² té com a objectiu que els estudiants acreditin l'adquisició o bé el desenvolupament de competències orientades al món laboral mitjançant un portafolis, i d'aquesta manera contribuir a la millora de la seva inserció en el món laboral.

Les rúbriques que es treballen en el marc del projecte ([veure apartat “Employability Skills Rubric” de EPICA Initiative](#))³ corresponen a les competències de: pensament creatiu, resolució de problemes, comunicació i competència interpersonal, competència digital, treball en equip, autogestió, aprendre a aprendre, orientació a resultats, llengua estrangera, presa de decisions, gestió del canvi, gestió de la diversitat cultural, gestió del conflicte i gestió de l'estrès.

→ **Ús docent:** Oferir una eina de suport a l'estudiant perquè identifiqui una col·lecció d'evidències sobre les habilitats i coneixements professionals i personals.

❖ Rúbrica de la competència digital

Context d'aplicació: *Avaluació de competències en una assignatura.*

Aquesta [rúbrica](#), elaborada per a l'assignatura *Estratègies i recursos per a la pràctica professional* del MU en Psicopedagogia, té com a objectiu que els estudiants puguin observar la pròpia evolució de la seva competència digital abans d'iniciar l'assignatura i un cop finalitzada aquesta.

Per fer-ho, el docent proporciona l'enllaç de la rúbrica, elaborada en format qüestionari (*Google Forms*), abans de l'inici de l'assignatura. A continuació, els estudiants han de reflexionar sobre la pròpia competència digital en funcions d'acció psicopedagògica i fer una primera autoavaluació. El resultat d'aquesta rúbrica es trasllada a una [taula](#). En finalitzar el semestre es repeteix el procés. És a dir, els estudiants completen la mateixa rúbrica i traslladen la informació a la taula. D'aquesta manera l'estudiant pren consciència del seu procés d'aprenentatge i la millora de la seva competència digital comparant el resultat de la rúbrica de l'abans i el després.

² El projecte és una iniciativa de la Unió Europea i l'ha promogut un consorci d'universitats africanes i europees. El projecte ha comptat amb la participació de la UOC, representada per professorat dels estudis de Psicologia i Ciències de l'Educació.

³ ÉPICA. (s. f.). 2020. Strategic Partnership for the Co-Design of an Innovative and Scalable ePortfolio. Disponible a <<https://www.epica-initiative.com/>> [Últim accés: 17 de setembre de 2020]

- **Ús docent:** Proporcionar una eina als estudiants per identificar el seu nivell i l'evolució en l'assoliment de la competència digital durant la realització d'una assignatura.

❖ Rúbricas de les competències transversals als graus dels Estudis d'Economia i Empresa

Context d'aplicació: *Avaluació de competències transversals en diferents titulacions*

Aquesta [guia](#)⁴, elaborada pel professorat dels Estudis d'Economia i Empresa de la UOC, està orientada al desenvolupament i avaluació de les competències transversals. El document inclou la definició de les competències i els criteris de compliment, amb les corresponents rúbriques, i possibles tipus d'activitats que es poden plantejar.

- **Ús docent:** Proporcionar un marc de referència per les assignatures que tenen assignades les competències i d'aquesta manera establir una visió compartida per tal d'homogeneitzar la manera d'entendre i treballar aquestes competències.

Altres exemples:

Com Comunicar⁵

Espai web de la UPC que presenta recursos, rúbriques i consells pràctics per avaluar i millorar les competències comunicatives a la universitat.

Rúbricas para la evaluación de competencias⁶

Guia elaborada per la UB amb la finalitat d'aproximar-nos al disseny de rúbriques competencials com a eina de millora per l'avaluació continuada.

⁴ Estudis d'Economia i Empresa. Universitat Oberta de Catalunya. (2013). Les competències transversals als graus dels Estudis d'Economia i Empresa de la UOC: guia d'aplicació. Disponible a: <http://hdl.handle.net/10609/37841> [Últim accés 4 Setembre 2020].

⁵ Com Comunicar. Barcelona. Disponible a: <https://www.upc.edu/sit/comcomunicar/> [Últim accés: 4 de setembre de 2020].

⁶ Alsina J.(coord.). (2013) Rúbricas Para La Evaluación De Competencias. Universitat de Barcelona. Institut de Ciències de l'Educació & Ediciones Octaedro. Disponible a https://www.aehe.es/wp-content/uploads/2015/09/rubricas_evaluacion_competencias.pdf [Últim accés: 4 de setembre de 2020].

2. Rúbriques d'activitats, tasques o projectes

Aquestes rúbriques s'orienten a la realització i avaluació d'activitats específiques, i per tant, han estat elaborades tenint en compte les característiques de les tasques a desenvolupar. Respecte al seu lligam amb les rúbriques competencials representen un grau de concreció més, i per això, estan directament relacionades amb l'elaboració d'evidències que formen part del procés d'aprenentatge que realitza l'estudiant.

→ **Ús docent genèric:** D'una banda, permeten que els estudiants tinguin present el nivell de qualitat exigint en la tasca, activitat o projecte (per a això s'han de compartir abans de la seva realització). D'altra banda, al docent li serveix per objectivitzar l'avaluació i poder proporcionar un feedback personalitzat. A més, es poden utilitzar com a suport d'activitats de coavaluació.

Respecte a la relació amb el context d'aplicació, presentem els següents exemples que permeten identificar diferències i característiques específiques segons sigui l'objectiu establert pel docent.

❖ Rúbriques d'activitats formatives

Exemple 1: Rúbrica d'una activitat de debat “Natura, cultura i tecnologia. La intel·ligència artificial i l'evolució de la naturalesa humana” (Assignatura: Teoria de la Cultura)

Aquesta [rúbrica](#) respon a l'activitat plantejada en el següent [enunciat](#), que pren per objectiu la participació activa dels estudiants en un debat grupal en el qual es reflexiona al voltant de la relació entre la natura, la cultura, la tecnologia i les possibilitats que aquesta obre a l'evolució de l'espècie. La rúbrica es comparteix a l'apartat de criteris d'avaluació de manera que els estudiants identifiquen com se'ls avalua la participació i el pes que tenen els diferents elements.

Exemple 2: Rúbrica per a la redacció de textos acadèmics i professionals

Aquesta [rúbrica](#)⁷ presenta criteris per a la redacció d'un text acadèmic o professional. Es relaciona amb la competència d'expressió escrita i conté indicadors específics per cadascun dels criteris que es valoren.

⁷Domènech O. i Marco M. J. (2017). Criteris per a la redacció de textos acadèmics i professionals. Rúbrica d'avaluació d'expressió escrita. Barcelona. UOC. Disponible a <<http://materials.cv.uoc.edu/cdocent/rubrica-cat/>> [Últim accés: 17 de setembre de 2020]

Exemple 3: Rúbrica de l'activitat "Com s'ensenya i s'aprèn en una universitat en línia?" (Curs eLC License-1a edició)

La [rúbrica d'avaluació](#) està relacionada amb les preguntes que es plantegen a [l'enunciat de l'activitat](#) i a la vegada contempla els resultats d'aprenentatge definits per la competència de Planificació i Gestió de la docència.

❖ Rúbriques per avaluar un Treball Final

Exemple 1. Rúbrica del TFG del grau de Disseny i Creació digitals

La [rúbrica](#) presenta criteris d'avaluació genèrics que permeten identificar els principals aspectes que l'estudiant treballa durant el desenvolupament del treball final. També proporciona el diferent pes que té l'avaluació dels aspectes formals o instrumentals, el contingut i la defensa final.

Exemple 2. Rúbrica del TFM dels màsters universitaris dels estudis de Ciències de la Salut

La [rúbrica](#) està orientada a facilitar l'avaluació dels directors del treball final i contempla el desenvolupament del treball en tres fases: proposta, desenvolupament i lliurament. Per cada element a avaluar es descriuen aspectes amb els corresponents descriptors així com la puntuació màxima que es pot atorgar. Es presenta en forma de full de càlcul per facilitar el còmput de la nota numèrica final.

Altres exemples:

[Rubrick](#)⁸

Eina dissenyada i implementada per professorat dels estudis d'Informàtica, Multimèdia i Telecomunicació la UOC, que facilita i fa més eficient el feedback mitjançant l'ús de rúbriques.

⁸ Bañeres, David; Marco-Galindo, Mª Jesús. (2013) [Análisis del retorno personalizado en un entorno virtual de aprendizaje](#). A: JENUI. "Jornadas de Enseñanza Universitaria de la Informática (19es: 2013: Castelló de la Plana)". Castelló de la Plana: Universitat Jaume I. Escola Superior de Tecnologia i Ciències Experimentals.

[Rúbrica per avaluar el Pràcticum i TFG \(UB\)](#)⁹

Aquest recurs elaborat per la Universitat de Barcelona presenta diferents tipus de rúbriques per avaluar practicums i TFG.

[Catálogo de rúbriques para la evaluación del aprendizaje](#)¹⁰

Catàleg de rúbriques aplicades a l'avaluació de tasques específiques, com per exemple: esquema, resum, quadre de doble entrada, quadre comparatiu, assaig, mapa conceptual, mapa mental, un glossari i línia de temps.

[Learning Activity Rubrics](#)¹¹

En aquest recurs es rúbriques es presenten en format de diagrama de flux i faciliten al docent l'avaluació d'activitats específiques tenint en compte els diferents aspectes de la competència que cal desenvolupar.

La rúbrica, tot i que sovint s'associa a l'avaluació formativa, és només un instrument. És a dir, per ella mateixa no garanteix l'assoliment d'una avaluació formativa: ha d'anar acompanyada d'altres estratègies i metodologies docents que permetin a l'estudiant reflexionar sobre el seu propi procés d'aprenentatge i aplicar el feedback formatiu.

Altres fitxes relacionades

[Com és i com s'elabora una rúbrica d'avaluació de competències](#)

⁹ Universitat de Barcelona.(2020). *Rúbriques d'avaluació*. Barcelona. Disponible a: <http://www.ub.edu/practicumbiologia/content/r%C3%BAbrics-davaluaci%C3%B3> [Últim accés: 4 de setembre de 2020].

¹⁰ Centro Universitario de Desarrollo Internacional.(n.d) Catálogo de rúbriques para la evaluación del aprendizaje. México. Disponible a http://evirtual.uaslp.mx/FCQ/estrategias/Material%20de%20Apoyo/cat_rubrica.pdf [Últim accés: 4 de setembre de 2020]

¹¹ Microsoft Partners in Learning (2020). *21CLD Learning Activity Rubrics*. Brussel·les. Disponible a <https://fcl.eun.org/documents/10180/14691/5.3x+-+21cld+learning+activity+rubrics+2012.pdf/e240da11-07c2-4633-a86e-06c12f00d8ad?version=1.0> [Últim accés: 4 de setembre de 2020].